

Árnyékkereskedők

Lábass Endre esszékötete három könyvben

Író, festő és fotós. Az Operaház, majd az Egyetemi Könyvtár padlásán volt a műterme. Hivatalos papírral rendelkezik arról, hogy ő a „könyvtár fantomja”. Néhány éve túlélte az aorta-szakadást és az azt követő műtétet, így a sors nagy kegyének tartja, hogy még egyáltalán dolgozhat. Az elmúlt 17 év eredményeként most három kötetes, monstre könyvet ad közre *Árnyékkereskedő* címen – ezt a szót a világhálón még nem írták le a gyarmatokig.

– **Honnan ered a brit irodalom és kultúra iránti mélyes érdeklődés? Már a 2002-ben megjelent *Madárfészekárus* alcíme is Brit olvasónapló volt, új köteted szintén ebbe a kultúrkörben kalauzol végig az anyaországtól a gyarmatokig.**

– Hiszek benne, hogy gyerekkorban dől el minden. Három könyvtáron nőttem fel: anyámén, aki orosz avantgárd verseket olvasott fel nekem, apámén, akinek komoly, történelmi témákkal felvértezett férfikönyvtára volt, és egy táblabíró barokk könyvtárában. Kiskoromtól fogva tanultam angolul, de mint ahogy ez lenni szokott, a véletlennek köszönhető az elköteleződésem. Isaac D'Israeli könyve lett az első fordításom, aztán jöttek a többiek; a viktoriánus kor képviselőitől egészen a 20. századi avantgárdokig. Ők lettek a Madárfészekárus című könyvem lakói. A könyv meg is jelent, meg nem is. Mindössze 200 példányban adták ki, viszont ennek köszönhetem például Határ Győző barátságát. Alig hitte el, hogy soha nem éltem Angliában, mégis ilyen sokat tudok róla.

– **A most megjelenő, három kötetes esszégyűjtemény értelmezhető az olvasónapló folytatásaként is?**

– Mindenképpen. A három kötet szerkezete a sűrű lábjegyzethálózatra támaszkodik: úgy fogják

egybe a szövegeket, mint egy szimfóniát a kotta. Az időközben felfedezett hálózatelméletre épül a szöveg, amelynek rejtelseibe köbüknagybátyám, az agykutató-matematikus Lábos Elemér vezetett be. Lehel Jenő professzorral is sokat beszélgettem erről a könyvről – mindketten befolyásoltak a szöveg szerkezetének és a lábjegyzethálózatnak a kialakításában –, bátorítottak.

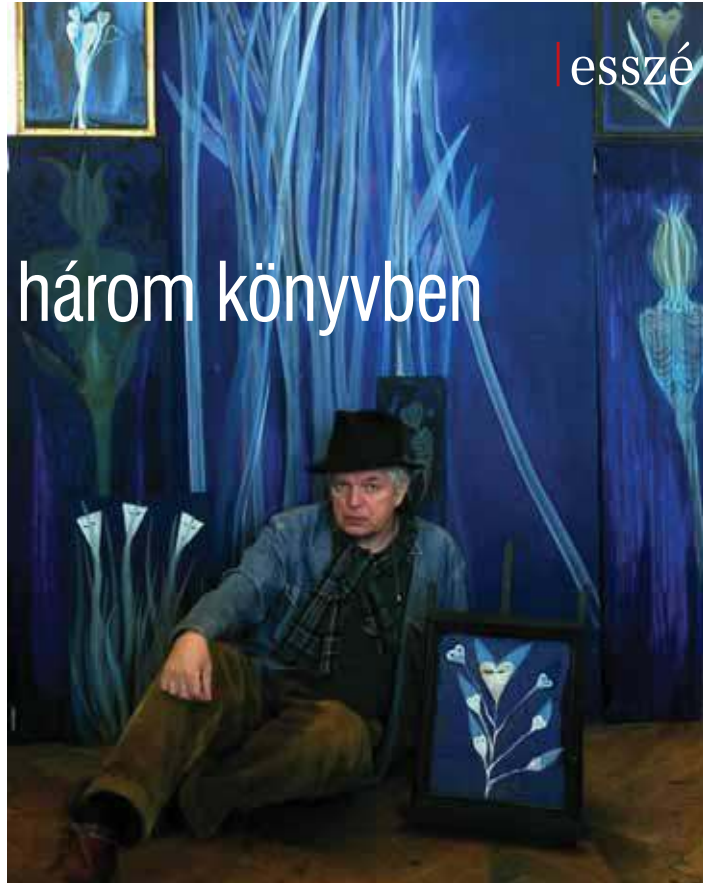
– **Hogyan határozható meg a könyv műfaja?**

– Sokat kaptam már az előző kötet kapcsán műfajúgyben: nem fikció, és nem tudomány, és több mint esszé. Azért hívom olvasónaplónak, mert abba minden belefér. Tolnai Ottó barátom mondta róla a legjobb meghatározást: „Ez egy verseskötet, öregem, csak a vak nem látja”.

– **Az angol irodalom jól ismert alakjain túl az *Üvegsziget* című első kötetben van egy sor itthon teljesen ismeretlen figura; például egy kitalált alak, a középkorban „élt” Sir John Mandeville. Hogy találtál rájuk?**

– Felütöttem egyszer egy szótárt a „compass”, azaz az „iránytű” szónál, és ott egy Mandeville idézetet találtam. Utána olvasva kiderült, hogy ő volt az angol prózairodalom atyja, de nem létezett, ráadásul hazudozott, mert sohasem utazott sehová, legfeljebb Jeruzsálembe, de talán oda se, csak a legközelebbi liège-i könyvtárig, ugyanis francia volt, sőt, tán „csak” egy belga, azon belül is liège-i vallon, és legalább két személy, ezek közül az egyik majdnem bizonyosan szakállas.

Ez nekem mindjárt megtetszett. Hadd mondjak arra egy példát, hogy függenek össze a dolgok. Írtam egy fejezetet Dickensről és az általa megalapított Urania Cottage nevű Otthonról, amelyet a börtönből szabaduló tini prostituáltak számára hoztak létre, mielőtt Ausztráliába hajóztatták volna őket. Kiderült, hogy Dickens

ebben az intézményben egy olyan, piros és fekete pontokkal operáló büntetési-jutalmazási rendszert alkalmazott, amelyet egy Alexander Maconochie nevű katonatiszt vezetett be a börtöngyarmat Norfolk Islandon, egy fegyenctelepen, és aki humánus ötletével abszolút úttörőnek számított abban az időben, amikor a verést és a korbácsolást tartották az egyetlen elfogadható fegyelmezési módnak. A bonyolult büntetési rendszer alapján kiszámítottam, hogy egy élet hány korbácsütés. Mert az adatok fájdalmasan szépek is lehetnek.

– **Kik szerepelnek a többi kötetben?**

– A régenskorban élt Charles Lambot lapozva bukkantam rá például Leo Africanusra, a mór történészre. A Varázscsomó címet viselő, második könyv a történetírás története. Régi történetírókkal és az Ezeregyéjszaka meséinek magyar, angol, francia percepciójával és forrásaival foglalkoztam. A kutatás során rengeteg, az Ezeregyéjszákából kimaradt mesét találtam – többségüket a viktoriánus korban gyűjtötték Kairóban –, ezeket Ezeregy-apokrifek címen közzétet-

tem. A harmadik könyv a Muta-bor címet viseli, ez a Hauff meséjében szereplő varázsszó, ami állattá változtat, de aki elfelejti, állat marad. Mellette Mandelli Dáviddal, a párizsi „magyar zsidó Diogenésszel” foglalkoztam részletesen, akit magamban azonosítottam a Gólyakalifa Szelimjével. Ez a különc tudós, 30 évig élt és dolgozott egy könyvtárban, lényegében egy ládában lakott.

– **A három kötet több mint 1500 oldalt tesz ki, aminek megjelenítése igencsak próbára tesz egy kiadót.**

– Jelen pillanatban a tördeléssel szenvednek barátaim és a Kortárs Kiadó: elsőként Szerdahelyi Krisztina olvassa át, aki már A madárfészekárust is szerkesztette, majd Ambrus Lajos író folytatja a mesebeli almáskertjében, aztán Bogdán Csilla könyvtervező művész foglalkozik az óriási salátaanyaggal. Kicsit szégyellem is magam.

Szénási Zsófi

Fotó: Tulipán Zsuzsa

könyvről

Lábass Endre:

ÁRNYÉKKERESKEDŐ I.

Varázscsomó

Kortárs Kiadó, 288 oldal, 3000 Ft